

УДК 35

Невелєв О.М.,

д.е.н., професор
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри Академії
муніципального управління;

Іванова Т.В.,

к.е.н., професор
заслужений діяч освіти України,
проректор Академії
муніципального управління

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ДІЛОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Висококваліфіковані фахівці ділового адміністрування, або інакше кажучи, бізнес-менеджери є важливим інструментом налагодження сучасного ринкового виробництва, формування конкурентоспроможного виробничого середовища.

Підготовка таких фахівців – початкова вимога сучасної ринкової економіки.

Академія муніципального управління (м. Київ) проводить таку роботу і планує суттєво поліпшувати методику навчання шляхом актуалізації програм і організації навчання, в т.ч. на основі залучення до навчального процесу кращих національних і зарубіжних викладачів, а також практиків бізнес-адміністрування із відомих успішних комерційних і державних структур.

Підготовка сучасних методик навчання магістрів ділового адміністрування здійснюється в АМУ на основі науково обґрунтованого підходу з використанням зарубіжного і вітчизняного досвіду. Тому у підготовці вказаних методик велика роль відводиться проректору АМУ з наукової діяльності, доктору наук з державного управління, професору, заслуженому діячу науки і техніки України, Бакуменко Валерію Даниловичу, який високо цінується в Академії як організатор наукового підходу до підготовки кадрів, в т.ч. і вищої кваліфікації, і як висококваліфікований фахівець, чуйний до вимог сучасного економічного розвитку.

Сучасний період економічного розвитку потребує нового підходу до підготовки фахівців з питань державного регулювання і безпосереднього управління функціонуванням господарського процесу як на макро, так і на мікрорівнях господарювання, тобто, як на державному рівні керівництва економічними процесами, так і на рівні конкретних підприємств і організацій.

Працюючи в контакті з В.Д. Бакуменко, ми вважаємо, що навчальна підготовка сучасних фахівців з ділового адміністрування (бізнес-менеджерів) повинна здійснюватися в два етапи: по-перше: на студентській лаві шляхом підготовки бакалаврів і магістрів ділового адміністрування і, по-друге, навчання в спеціалізованих вітчизняних і

зарубіжних бізнес-школах, наприклад в такій, якою є зараз Міжнародний інститут менеджменту в Києві (ММІ Київ).

Нижче викладається підхід, який пропонується для навчання бакалаврів та магістрів ділового адміністрування а Академії муніципального управління, як основи кадрового потенціалу функціонування успішної ринкової економіки.

В сучасних умовах ринкової економіки, коли вирішальним стає фактор конкурентоспроможності підприємств, товарів, послуг і трудових ресурсів, величезне, можна сказати першочергове, значення набуває якість кадрового забезпечення підприємницької діяльності усіма суб'єктами ринку, незалежно від форм власності.

Інакше кажучи, для успіху на ринку необхідно терміново поліпшувати якість управління господарським розвитком кожного підприємства, фірми, виробничого об'єднання, взагалі кожного учасника ринкової діяльності. З метою підвищення якості господарського функціонування підприємств і організацій необхідно забезпечити ефективну підготовку таких фахівців, які набували б фундаментальних знань з питань менеджменту бізнес-діяльності. Треба сказати, що країни із сталою ринковою економікою вже давно практикують підготовку необхідних фахівців у вищих і спеціальних навчальних закладах в рамках "Програми MBA" (Master of Business Administration). Ця програма присвячена опануванню мистецтва управління бізнесом в умовах динамічного бізнес-середовища та інтенсивної конкуренції і забезпечує базову підготовку фахівців "бізнес-адміністрування", або, як ще їх визначають, "менеджерів ділового адміністрування".

Викладання курсів ділового адміністрування здійснюється зараз і в деяких українських вищих учбових закладах для підготовки магістрів з питань бізнес-діяльності, а також в деяких спільних з іноземними партнерами спеціальних учбових закладах України для підвищення кваліфікації діючих практиків бізнес-діяльності, зокрема в Міжнародному інституті менеджменту (МІМ Київ).

Внутрішній зміст програм підготовки фахівців з питань бізнес-адміністрування витікає із суті понять "бізнес" і "адміністрування".

Поняття "бізнес" означає економічну (господарську) діяльність, спрямовану на отримання прибутку. Воно ототожнюється з поняттям "підприємництво".

Поняття "адміністрування" означає здійснення управління (керівництва) адміністративними методами (наказами, розпорядженнями), що забезпечує досягнення встановлених перед певним суб'єктом економічної діяльності цілей розвитку. Адміністрування на підприємствах здійснюється в межах діючої в країні нормативно-правової бази.

Тому окремо треба підкреслити, що діяльність щодо бізнес-адміністрування поширюється виключно на конкретні господарські об'єкти, які безпосередньо здійснюють практичну підприємницьку діяльність. Що ж стосується створення умов для здійснення бізнес-

діяльності на державному рівні, або на рівні регіонів, то тут керівництво підприємницькою діяльністю здійснюється специфічними методами "бізнес-регулювання", в першу чергу правовими та нормативними.

Опанування сучасними менеджерами основ курсів програми МВА розвиває в них:

- здатність мислити стратегічно, розглядати проблеми свого підприємства (фірми, компанії) в контексті загальнодержавного і міжнародного економічного розвитку;
- глобальне бачення нових реалій ведення бізнесу на основі глибокого розуміння законів і практики ринкового господарювання як на внутрішньому, так і світовому ринку.

Очевидно, що досягнення таких цілей навчання за програмою МВА потребує серйозного підходу і не може обмежуватися лише фрагментарним висвітленням окремих бізнес-проблем, як це зараз має місце в цілому ряді випадків, коли проблеми бізнес-адміністрування не викладаються в повному і систематизованому вигляді.

Ми вважаємо, що система підготовки магістрів ділового адміністрування повинна являти собою окрему фахову програму навчання за курсом "Бізнес -адміністрування", розраховану на 5 років: 4 роки - загальна підготовка (перший етап навчання) - підготовка бакалаврів бізнес-адміністрування; 1 рік - спеціалізація (другий етап навчання) - підготовка магістрів бізнес-адміністрування .

На першому етапі навчання повинні викладатися дисципліни, які забезпечують входження майбутніх бізнес-менеджерів в атмосферу сучасного бізнес-середовища і формують теоретичні основи для їх подальшої практичної бізнес-діяльності.

Згідно із міжнародною практикою загальнотеоретичний етап підготовки бізнес-адміністраторів повинен включати в себе чотири основні розділи (курси).

Курс "Бізнес-середовище", який викладається майбутнім менеджерам з метою професійного ознайомлення і розуміння ними сучасного середовища в якому доводиться здійснювати бізнес-діяльність з зарахуванням різноманітних факторів внутрішнього та зовнішнього впливу.

У рамках цього курсу повинні викладатися загальні положення з таких дисциплін:

- правові основи бізнес-діяльності в Україні;
- господарське право;
- макроекономіка, як наука, що досліджує економічний розвиток держави в цілому (по системі укрупнених економічних показників) в розрізі господарських секторів;
- мікроекономіка, як наука, що досліджує економічну діяльність окремих суб'єктів економічного процесу в ринкових умовах;
- економіка підприємств;
- бюджетно-фінансова політика та аудит;
- прикладна статистика в контексті світових стандартів;

- види та філософія сучасного бізнесу.

Курс "менеджмент", який викладається з метою надання фундаментальних знань щодо розробки, реалізації та контролю виконання управлінських рішень для досягнення стратегічних і тактичних цілей, які встановлюються організацією (підприємством, фірмою, компанією, банком) в процесі свого функціонування. Цей курс повинен включати в себе розділи:

- менеджмент організації;
- менеджмент технологічний;
- менеджмент банківський;
- менеджмент фінансовий;
- менеджмент міжнародний;
- інформаційні системи та технології в менеджменті;
- стратегічний менеджмент.

Курс "маркетинг", який викладається з метою навчання майбутніх менеджерів сучасним підходом до організації маркетингової діяльності на підприємстві (в фірмі, компанії) для підвищення ефективності господарювання і збільшення доходності при здійсненні бізнесу.

Майбутні менеджери повинні освоїти весь комплекс заходів, які підприємство (фірма, компанія) можуть уживати з метою сприяння збільшенню попиту на власну продукцію. Цей курс повинен включати в себе:

- організація інноваційного виробництва, в т.ч. формування оновленої номенклатури виробництва, здійснення його згідно із світовими стандартами та з вимогами ринкової кон'юнктури;
- ціноутворення (цінова політика);
- методи просування товару на внутрішній та зовнішній ринок;
- методи стимулювання купівельного інтересу споживачів, зокрема шляхом запровадження гарантій та після продажного сервісу.

Крім цього, майбутнім менеджерам необхідно засвоїти прогресивні методи здійснення:

- стратегічного маркетингу;
- планування маркетингу;
- організації маркетингу;
- міжнародного маркетингу.

Курс "Фінанси", який викладається з метою формування у майбутніх менеджерів системи знань у сфері фінансової політики і фінансових відносин, які виникають в процесі бізнес-діяльності, а також щодо застосування фінансових інструментів для забезпечення ефективної реалізації управлінських рішень.

Зокрема, майбутнім менеджерам необхідно володіти знаннями в галузях:

- фінансового менеджменту, в т.ч. управління фінансовими (інвестиційними) проектами;

- фінансів підприємства;
- міжнародного фінансового менеджменту.

Необхідно також організувати знайомство майбутніх менеджерів з усіма аспектами сучасного правового регулювання фінансової діяльності підприємств, тобто забезпечити знання основ господарського права, що стосується цього аспекту господарської діяльності.

Крім цього, на першому етапі підготовки фахівців ділового адміністрування ними повинні вивчатися деякі загальні проблеми бізнес-діяльності, що є обов'язковим для успішного науково обґрунтованого їх здійснення. До складу таких проблем, з якими безумовно будуть мати справу менеджери бізнес-адміністрування, і основами знань з яких їм необхідно володіти, належать, зокрема:

- принципи і порядок складання бізнес-планів різноманітних інноваційно-інвестиційних проектів по усім їх типовим розділам;
- типові методи формування стратегії розвитку підприємницької діяльності (або бізнес-стратегії);
- механізми управління бізнес-проектами на усіх етапах і по усіх напрямках їх реалізації на основі постійного моніторингу робіт і ситуацій.

Як вже відмічалось, надзвичайно важливе значення в умовах ринкової економіки набуває людський фактор, тобто якість трудового потенціалу підприємства і організації, починаючи із керівного складу і до окремих виконавців нижчої ланки. Тому, майбутнім менеджерам ділового адміністрування необхідно володіти теоретично і вміти застосовувати на практиці:

- методи та прийоми формування власних особистих якостей ефективного сучасного менеджера бізнес-структури з метою розширення знань щодо можливостей розвитку і власного вдосконалення;
- методи та принципи управління персоналом, його мотивації і спрямування діяльності, а також способи створення ефективної творчої атмосфери в трудовому колективі;
- принципами етики та етикету бізнес-діяльності.

Усі ці знання в загальному плані майбутні фахівці з бізнес-адміністрування повинні набути у перші чотири роки навчання.

На другому етапі навчання (на п'ятому курсі) підготовка майбутніх менеджерів (магістрів) ділового адміністрування повинна відбуватися як спеціалізація по ключовим аспектам бізнес-діяльності.

Спеціалізація у підготовці магістрів ділового адміністрування повинна відбуватися за власним вибором кожного студента, виходячи з його особистої прихильності, щодо заняття певним аспектом бізнес-діяльності, а саме з питань: інформаційного забезпечення, стратегічного планування, фінансового бізнес-адміністрування, стратегічного планування, фінансового бізнес-адміністрування, організації виробництва, маркетингової діяльності або якоїсь іншої діяльності.

При виборі напрямку спеціалізації і, відповідно, поглибленої фахової підготовки для подальшої практичної роботи в державних або бізнес-

структурах, студент (бакалавр) повинен керуватися двома основними принципами, а саме, відповісти собі на питання:

1. Чим би мені особисто подобалось займатися кожен день в процесі реалізації бізнес-планів, яким аспектом бізнес-діяльності?

2. Яка робота мені не тільки до вподоби, а й виходить краще, ніж у інших, що я вмію робити краще за інших і тим підкреслюю свою особистість? Такими здаються принципи навчальної підготовки висококваліфікованих фахівців з бізнес-адміністрування.

При підготовці магістрів ділового адміністрування необхідно використовувати досвід роботи і матеріали провідних бізнес-шкіл світу і України, в першу чергу Київського Міжнародного інституту менеджменту (МІМ Київ).

Треба підкреслити, що основним завданням роботи щодо навчання майбутніх менеджерів ділового адміністрування є підготовка високоосвічених і соціально відповідальних професіоналів, здатних бути лідерами вітчизняного бізнесу і забезпечувати ефективну бізнес-діяльність.